



BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET



Vejledning til Engelsk A, hhx

August 2023

Vejledning til Engelsk A, hhx
August 2023

2023
ISBN nr. [xxx xxx xxx] (web udgave)

Design: Center for Kommunikation og Presse
Denne publikation kan ikke bestilles.
Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:
www.uvm.dk
Børne- og Undervisningsministeriet
Departementet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K

Indhold

Indledning.....	5
1 Identitet og formål	6
1.1 Identitet.....	6
1.2 Formål.....	8
1.2.1 Dannelse og globale kompetencer.....	8
1.2.2 Karrierelæring.....	8
2 Faglige mål og fagligt indhold	10
2.1 Faglige mål	10
2.1.1 Sprogfærdigheder	10
2.1.2 Tekst, sprog og kultur	11
2.2 Kernestof	13
2.2.1 Grammatik, udtale, ortografi, tegnsætning og ordforråd.....	13
2.2.2 Faglig læsning af engelske tekster i samspil med andre fag.....	16
2.3 Supplerende stof.....	17
2.4 Omfang	17
3 Tilrettelæggelse	18
3.1 Didaktiske principper.....	18
3.2 Arbejdsformer	20
3.2.1 Emnearbejde	20
3.2.2 Skriftlighed.....	21
3.3 It.....	23
3.4 Samspil med andre fag.....	24
3.4.1 Engelsk i grundforløbet.....	24
3.4.2 Engelsk i Studieområdet og SOP.....	24
4 Evaluering.....	26
4.1 Løbende evaluering	26
4.2 Prøveform	26
4.2.1 Den skriftlige prøve.....	26

4.2.2	Den mundtlige prøve	26
4.2.3	Tilladte hjælpemidler.....	28
4.3	Undervisningsbeskrivelsen.....	28
4.4	Særligt vedrørende engelsk B på merkantil-eux	29
4.5	Bedømmelseskriterier.....	29
5	Bilag 1: Fagets indplacering i CEFR.....	30
6	Bilag 2: Oversigt over karakterskalaen	31
7	Bilag 3: Karakterbeskrivelser	32

Indledning

Vejledningen præciserer, kommenterer, uddyber og giver anbefalinger vedrørende udvalgte dele af læreplanens tekst, men indfører ikke nye bindende krav. Citater fra læreplanen er anført i citationstegn. Udvalgte begreber er udfoldet i tekstbokse.

Følgende ændringer er foretaget i vejledningen i august 2023:

- Afsnit 4.2.2 er opdateret med præcisering af anvendelse af transkribering i spørgsmålene ved afsluttende mundtlig prøve.
- Tabel 1 i afsnit 4.2.2 er opdateret med vejledende eksempler på instrukser til den mundtlige prøve.
- Afsnit 4.3 om undervisningsbeskrivelsen er opdateret, inkl. links til skabelon mv.
- Der er foretaget enkelte sproglige justeringer og opdatering af links.

1 Identitet og formål

1.1 Identitet

"Engelsk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag.

Faget beskæftiger sig med engelsk sprog, engelsksprogede tekster og litteratur, engelsksprogede kulturer, erhvervsrettede emner og globale forhold. Faget tager udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb og omfatter anvendelse af engelsk i tale og skrift og en teoretisk viden om fagets stofområder".

Engelskfaget på hhx har som de øvrige fremmedsprog tre overordnede dimensioner: viden og kundskaber, færdigheder samt kultur. Disse tre dimensioner er ligeværdige og betinger hinanden gensidigt. Engelsk er et **videns- og kundskabsfag**. Eleverne skal tilegne sig en viden om forhold i England, USA og andre engelsktalende regioner (dvs. tidligere kolonier: Commonwealth-landene). Denne viden omfatter kulturelle, historiske, samfundsmæssige, litterære, sproglige og erhvervsrettede aspekter. Denne viden skal eleverne bruge for at kunne forstå sammenhænge og tendenser i det engelske sprogområde. Kriterierne for, hvad eleverne skal vide noget om, afgøres dels af, hvad der er grundlæggende viden om et emne, dels af, hvad der er oppe i tiden af aktuelle emner, som kræver en nærmere baggrundsviden for at eleverne kan følge med i den aktuelle debat.

Engelsk er et **færdighedsfag**. Som i alle sprogfag er færdigheder noget fundamentalt, dvs. at man lærer at bruge sproget mundtligt og skriftligt, receptivt og produktivt. Eleverne opnår således konkrete færdigheder i at tilegne sig og formidle viden på engelsk, analysere tekster og kommunikere på engelsk i tale og skrift om både faglige og almene emner.

I forlængelse af gymnasiereformen 2017 anvender læreplanerne i fremmedsprog formuleringer fra Den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog (også benævnt CEFR). Imidlertid er det vigtigt at være opmærksom på, at CEFR alene er et værktøj til at måle elevernes *sprogfærdigheder*. De øvrige dimensioner, kundskaber og viden samt kultur, er ikke medtaget.

Den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog

- er en dansk oversættelse af Europarådets publikation The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) fra 2001. Publikationen er resultatet af et arbejde, der er foregået siden 1970'erne, med udvikling af en referenceramme, som udgør et grundlag for udarbejdelsen af retningslinjer for undervisningsplaner, læreplaner, prøver og lærebøger inden for sprogundervisning på tværs af de europæiske lande. Referencerammen beskriver, hvad sprogbrugere skal kunne for at blive i stand til at kommunikere effektivt på et fremmed- eller andetsprog. Referencerammen beskriver desuden seks sprogfærdighedsniveauer (A1 – C2), hvilket gør det muligt at evaluere på hvert læringstrin. Således er de faglige mål for sprogfærdighed for engelsk A indplaceret på begyndende C1, der beskrives således:

”Kan forstå en bred vifte af krævende, længere tekster, og kan opfatte underforstået betydning. Kan udtrykke sig flydende og spontant uden alt for tydeligt at lede efter et udtryk. Kan anvende sproget fleksibelt og virkningsfuldt til sociale, uddannelsesmæssige og faglige formål. Kan producere en klar, velstruktureret og detaljeret tekst om komplekse emner, herunder udvise kontrol over brugen af strukturelle mønstre, forbinde og sammenhængsskabende sproglige midler”.¹

Engelsk er også et **kulturfag**. Eleverne skal arbejde med engelsk som det kulturbærende sprog i forhold til engelsksprogede regioner og dermed opleve sammenhængen mellem et lands kultur og dets sprog. Samtidig skal eleverne opleve engelsk som en del af deres egen kulturelle bagage, som de kan anvende i deres møde med andre kulturer. Med til engelsk som kulturfag hører, at faget er en døråbner til andre kulturer – ikke kun i nationalt, men også i et transnationalt perspektiv.

At ”faget tager udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb” betyder, at der arbejdes med alle teksttyper, trykte og multimodale.

Det udvidede tekstbegreb

I Den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog (CEFR) defineres ”tekst” således:

”Tekst er enhver sekvens eller sammenhængende tekst (talt og/eller skrevet), der relaterer sig til et specifikt domæne, og som under udførelsen af en opgave giver anledning til en sproglig aktivitet – enten som støtte eller som mål – i form af et produkt eller en proces”.

Med udgangspunkt i denne definition skal tekst, dvs. det udvidede tekstbegreb, i undervisningspraksis forstås som en kombination af genrer og teksttyper og medier: det skrevne og det digitale; det visuelle og det auditive – adskilt eller i kombination. Tekstbegrebet omfatter således alle fremstillingsformer, skrevne og digitale, i tekst og/eller lyd og/eller billede inden for engelskfagets overordnede rammer (kernestoffet). Eksempler på skrevne tekster, som er trykte og/eller digitale, er novel, play, poetry, article, e-mail, blog post, essay. Tekster, som gør brug af billeder og/eller lyd, er fx podcast, (short) film, video essay, news clip, documentary. Men tekst er også andre (kunstneriske) udtryk, fx symbols, sounds, gestures, photos, paintings, video art.

Nærværende vejledningstekst henviser dermed til et tekstbegreb, der skal læses ind i de faglige mål og kernestoffets omtale af tekster.

¹ Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration (2008), *Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog: Læring, undervisning og evaluering*.

1.2 Formål

Formålet med undervisningen i engelsk er at gøre eleverne i stand til at bruge engelsk som middel til at kunne begå sig og handle i en verden, hvor det engelske sprog bliver stadigt mere dominerende, og hvor flere og flere processer trækker på færdigheder i engelsk.

I kraft af at engelsk er et færdighedsfag, står opøvelsen af sprogbeherskelsen som et centralt formål, også som en forudsætning for opnåelsen af de videnskæssige og kulturelle formål med faget. Men samtidig er en voksende beherskelse af de vidensområder, der trækkes på i teksterne, et væsentligt bidrag til at engelskfærdigheden løftes op på et niveau, som er forudsætningen for, at eleverne efter endt gymnasial uddannelse er klar til videregående studier.

1.2.1 Dannelse og globale kompetencer

Elevernes dannelse og globale kompetencer styrkes gennem arbejdet med det engelske sprog og kulturforståelse i undervisningen, hvilket gør dem i stand til at anvende sproget og giver dem indsigt i globale problemstillinger. Det er i den forbindelse oplagt at inddrage et begreb som globalt medborgerskab, da dette også åbner op for fagligt samspil på tværs af fagrækken på hxx. Vejledningen til de tværgående kompetenceområder uddyber mulighederne for dette.²

Fagets formål kan overordnet deles op i

- det kompetenceorienterede, det vil sige det anvendelses- eller brugsmæssige i relation til engelsksprogede tekster, kulturer og samfund
- det dannelsesorienterede, hvor eleven lærer at forholde sig selv til verden og derigennem opnår global kompetence og demokratisk forståelse, og hvor eleven lærer at forholde sig til faget.

Kompetencerne understøtter således det dannelsesorienterede formål, nemlig elevernes personlige og aktive deltagelse i den globale verden, deres evne til at kommunikere på tværs af kulturelle grænser og deres bevidsthed om sprog og sprogs betydning og muligheder generelt. Fagets brugbarhed skal funderes i overensstemmelse med dannelsesstanken og bidrage til elevernes personlige myndighed og demokratiske forståelse.

Kommunikativ kompetence

Kommunikativ kompetence er et sprogpædagogisk begreb, der har stor indflydelse på moderne sprogundervisning. Man har kommunikativ kompetence, når man er i stand til at gennemføre en vellykket kommunikation i situationer, hvor man ønsker og har behov for at kommunikere. Kommunikativ kompetence rummer såvel de receptive sprogfærdigheder (lytte/forstå og læse) som de produktive sprogfærdigheder (tale og skrive).

Komponenterne i kommunikativ kompetence er lingvistisk kompetence (sprogets formregler), socio-pragmatisk kompetence (ytringer tilpasses situation og kontekst), diskursiv kompetence (der skal være indholdsmæssig sammenhæng) og strategisk kompetence (færdigheden i at kunne kommunikere et budskab igennem). Derudover er der fokus på interkulturel kommunikativ kompetence, dvs. eleverne skal også mestre sociokulturelle og interkulturelle aspekter af et givent sprog.

1.2.2 Karrierelæring

Karrierelæringen skal forankres i den daglige undervisning i faget. Elevernes viden om og erfaring med faget, uddannelse og job men også dem selv, egne handlinger, beslutninger og muligheder skal stimuleres igennem forskellige (karrierelærings)aktiviteter. Det kunne være praktikophold, samarbejde med

² [Vejledninger til love og bekendtgørelse | Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](#)

virksomheder og institutioner, brobygning, besøg på videregående uddannelsesinstitutioner, kontakt til erhvervsfolk med engelskfaglige kompetencer, men også konkrete øvelser i klassen, der har som mål at identificere egne styrker og interesser i forhold til det kernefaglige krydsfelt mellem kultur, sprog og tekst. Aktiviteterne i sig selv giver faktuel viden, men skal ledsages af en refleksionsproces for at lede til karrierelæring.³ Det Nationale Center for Fremmedsprog (NCFF) har i forlængelse af reformen udgivet nyt materiale til arbejdet med karrierelæring, som kan give inspiration til relevante undervisningsaktiviteter og didaktisk udvikling.⁴

Karrierelæringen rummer således et dobbelt motivationspotentiale, fordi eleverne på den ene side bliver mere interesseret i faget gennem karrierelæringsaktiviteter, der knytter an til praktiske og virkelighedsnære problemstillinger. På den anden side virker karrierelæring motiverende og kvalificerende på elevernes fremtidsforestillinger, idet eleverne får mulighed for at afprøve sig selv i sammenhænge, der rækker ud over skolen. Dette muliggør mere dynamiske arbejdsformer, hvor undervisning, vejledning og evaluering samlet set tydeliggør, hvilke fremtidige muligheder faget lægger op til inden for særligt det merkantile område.

I forlængelse af ovenstående er det nødvendigt at pege på værdien i at mestre et sprog og have et indgående kulturelt kendskab til Storbritannien, USA og andre engelsksprogede regioner. Engelsk har relevans for mange elever i deres nuværende og kommende liv og kan derfor italesættes som en vigtig kompetence for at kunne begå sig i faglige og almene sammenhænge såvel som internationalt kommunikationsmiddel som lingua franca (se afsnit 2.2).⁵

³ På EMU er det muligt at læse mere om, hvordan man kan arbejde systematisk med karrierelæring i gymnasiet – se venligst: [Karrierelæring i gymnasiet - rapport, idekatalog og videoer](#).

⁴ [Tilbud til ungdomsuddannelserne \(ncff.dk\)](#)

⁵ Man kan læse mere om de fem reformtemaer på uvm.dk under *Vejledninger til lov og bekendtgørelse*: <https://www.uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/love-og-regler/vejledning-lovgrundlag>

2 Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

De faglige mål i læreplanen er udtryk for de kompetencer, eleverne skal opnå i det samlede uddannelsesforløb. Eleverne vil naturligvis ikke alle opfylde målene i lige høj grad.

Kernestoffet, der er beskrevet i læreplanens afsnit 2.1, er centralt for opfyldelsen af de faglige mål.

Kompetencerne, der beskrives i 2.1, opnås gennem beskæftigelse med kernestoffet og det supplerende stof. Nedenfor er de faglige mål udfoldet og uddybet med eksempler, som på ingen måde skal opfattes som udtømmende.

2.1.1 Sprogfærdigheder

Sprogfærdighedsmålene omfatter de fire grundkompetencer, som er lytte, tale, læse og skrive samt kombinationer af disse, for eksempel samtalefærdighed. Læreplanens beskrivelse af de fire kompetencer tager udgangspunkt i beskrivelserne i Den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog (CEFR), niveau C1 (se bilag 1). De fire sprogbrugskompetencer skal forstås i sammenhæng med hinanden. Samtidig gør beskrivelsen det klart, at kompetencerne bygger på beherskelse af sprogsystemet i form af udtale, grammatik og ordforråd.

I beskrivelsen af de mundtlige kompetencer anvendes blandt andet begreberne "almene emner" og "faglige emner". Almene emner er emner, der ikke forudsætter indsigt i et bestemt fagområde, ikke kræver kendskab til en særlig faglig terminologi, og som appellerer til en bred modtagergruppe. Faglige emner forudsætter derimod normalt, at modtageren har forhåndskendskab til emnet og en vis fortrolighed med fagspecifik terminologi som fx handelskorrespondance, der er en væsentlig del af den faglige profil på hhx. Lyttefærdighed beskrives på A-niveau med begreber, der understreger kompleksitet, omfang og diversitet. Eleverne skal kunne forstå "forholdsvist komplekse" mundtlige tekster "af en vis længde om almene og faglige emner og fra forskellige regioner og i forskellige stillejer". Hermed signalerer A-niveauet både dybde og bredde i kravene til elevernes forståelse af talt engelsk.

Talefærdighed beskrives overordnet med begreberne "flydende og spontant". Begrebet "spontant" optræder kun på A-niveau og dækker over, at eleverne skal kunne tale ubesværet og uden tøven i forskellige kommunikationssituationer. Begrebet "formidlingsbevidsthed" dækker over, at eleverne skal kunne afpasse det mundtlige udtryk efter målgruppen og situationen, fx med hensyn til stilleje. Det præciseres i læreplanen, at eleverne skal kunne anvende mundtligt engelsk i forskellige kommunikationssituationer: "præsentation, samtale og diskussion", og om en "bred vifte" af emner. At elevernes mundtlige sprog skal være "nuanceret", betyder, at der lægges vægt på, at eleverne har et omfattende ordforråd og anvender det med præcision. Begreberne "korrekthed og evne til selvkorrektion" betyder, at eleverne skal være i stand til at overholde gældende normer for udtale, grammatik og ordvalg og være i stand til at rette egne sproglige fejl løbende i kommunikationen.

I forlængelse af FIP i 2020 blev der udviklet nyt supplerende materiale om formel debat, som er en arbejdsform, der kan træne mundtlighed i en lang række forskellige kontekster. Det kan fx være en måde at tage hul på et nyt emne eller som afslutning på et forløb, så eleverne får sat deres nye viden i spil i en faglig kontekst, hvor mundtligheden er i fokus. Her trænes både argumentation, aktiv lytning og tilpasning af respons i en didaktisk ramme, der imødekommer elever på mange forskellige niveauer. Materialet kan tilgås på EMU⁶.

⁶ Se [EMU's hjemmeside](#) for formel debat i engelsk

Hvad angår læsefærdighed betoner læreplanen, at eleverne skal kunne læse og forstå "lange og komplekse tekster". Hermed menes både kompleksitet i sprog, fx syntaktisk og ordforrådsmæssigt, og kompleksitet i tekststruktur og indhold, fx abstraktionsniveau. Endvidere betoner læreplanen bredden af tekster og teksttyper, eleverne skal kunne læse: "forskellige genrer og stillejer inden for almene og faglige områder fra engelsksprogede regioner". Dette stiller igen krav til både ordforråd, kendskab til dialekter og sociolekter samt en vis fortrolighed med nogle særtræk ved særlige fagtekster (fx økonomiske og merkantile). Det anbefales derfor, at elevernes introduceres løbende til et varieret udvalg af engelsk-engelsk ordbøger og korpusværktøjer, der kan medvirke til at understøtte arbejdet med diverse tekstgenrer og fagligt orienteret sprogligt indhold.

Med *tekster fra "andre fag end engelsk"* henviser læreplanen til, at elevernes læsefærdighed på engelsk også skal omfatte tekster, der ikke handler om strengt engelskfaglige emner.

Skrivefærdighed beskrives med fokus på omfang, nuancerigdom og struktur i teksten. Eleverne skal kunne skrive "længere, nuancerede og velstrukturerede tekster". Det kræves altså, at eleverne har et nuanceret ordforråd, og at de er i stand til at strukturere længere tekster ved fx at opstille en thesis statement, fastholde en rød tråd gennem en tekst, skrive passende indledning og afrunding samt anvende gængs afsnitsopbygning. Der er endvidere fokus på "grammatisk korrekthed og beherskelse af skriftsprogslige normer", fx normer for sproglig stil i faglige tekster. Begrebet "formidlingsbevidsthed" signalerer, at eleverne skal kunne tilpasse tekststruktur og sproglig stil efter forskellige modtagergrupper, fx afhængigt af om teksten er en artikel i et skoleblad, et indlæg på en politisk blog eller et analytisk essay.

I arbejdet med skriftlighed vil det være naturligt at introducere eleverne til de prøvesæt, der er tilgængelige på Prøvebanken.dk tidligt i forløbet, både så de får indsigt i eksamensformatet og kravene hertil, men også ift. at understrege vigtigheden af arbejdet med funktionel grammatik. I den forbindelse er Lærerens Hæfte et vigtigt styringsværktøj, som også tilgås via prøvebanken.

2.1.2 Tekst, sprog og kultur

Foruden receptiv og produktiv sprogfærdighed kræves det, at eleverne er i stand til at "beskrive og analysere engelsk sprog grammatisk og stilistisk". Gennem arbejdet med tekster og sprog skal eleverne oparbejde et beredskab af viden om grammatik, beredskab om det engelske sprogs grammatik og et ordforråd til beskrivelse af tekstens sproglige stil. Eleverne skal jf. Dansk Sprognævns anbefalinger kunne anvende latinske/danske/engelske betegnelser om grammatik, hvilket Almen Sprogforståelse også er med til at understøtte i Grundforløbet samt i måden hvorpå det integreres i den daglige sprogundervisning.

Eleverne skal kunne "gøre rede for indhold, synspunkter og sproglige særtræk i engelsksprogede tekster", dvs. formidle indhold og synspunkter i engelske tekster og identificere og karakterisere sproglige særtræk fx ordvalg i erhvervssproglige tekster eller politiske taler, anvendelse af forskellige ordklasser, tekstens formalitet og sproglige stil.

Eleverne skal kunne "analysere og fortolke forskellige tekster med anvendelse af relevant faglig terminologi og metode", dvs. anvende relevante analysemodeller til analyse og fortolkning af forskellige tekstgenrer (fiktion og non-fiktion). Eleverne skal anvende de fagtermer, der anvendes i analysemodellerne til mundtlig og skriftlig analyse, så det bliver muligt at vurdere faglig progression adækvat. Dette er særligt vigtigt at huske ved udformningen af prøvespørgsmål til den mundtlige eksamen, så der bliver plads til elevens selvstændige tilgang til metoden.

På A-niveau skal eleverne foruden en redegørelse for indhold og synspunkter kunne redegøre for sproglige særtræk i forskellige teksttyper. Endvidere skal de kunne analysere og fortolke fiktive og ikke-fiktive tekster (jf. det udvidede tekstbegreb). Begge dele kræver et veludviklet begrebsapparat inden for sprogbeskrivelse og tekstanalyse. Det kan være betegnelser for genrer og undergenrer, kompositions-

principper, fortælleteknik og -synsvinkel, stilforskelle, forskelle i afsender- og modtagerforhold, sproglige/retoriske virkemidler osv. I forbindelse med faget almen sprogforståelse (i daglig tale AP) og samarbejde med andre fag, vil det være hensigtsmæssigt, at klassens lærere vedtager en fælles terminologi.

Eleverne skal kunne "perspektivere tekster erhvervsmæssigt, kulturelt, samfundsmæssigt og historisk", dvs. perspektivere tekster til virksomheder og virksomheders omverden og forskellige brancher fx detailhandel, kultur og kulturelle forhold i de engelsksprogede regioner, samfundsmæssige forhold og historisk, fx den historiske samtid eller som historisk tilbageblik. Det vil eksempelvis sige, at eleverne skal kunne sætte den nutidige debat i USA om overvågningsforhold i relation til centrale historiske dokumenter som Bill of Rights. Ligeledes kunne man arbejde med tekster om økonomisk vækst og ulighed og eksempelvis diskutere dette ift. begreber som *the working poor* eller se på ulighed ift. kulturel diversitet og etnicitet.

Eleverne skal kunne "analysere og perspektivere aktuelle forhold i britiske, amerikanske og andre engelsksprogede regioner på baggrund af engelskfaglig viden om historiske, kulturelle, erhvervsmæssige og samfundsmæssige forhold", dvs. analysere aktuelle forhold i britiske, amerikanske og andre engelsksprogede regioner og perspektivere dem til viden om forhold i regionerne. At viden om disse forhold skal kunne anvendes til analyse og perspektivering af aktuelle forhold betyder, at eleverne skal være i stand til at se det gamle i det nye og anskue en aktuell problemstilling ud fra forskellige synsvinkler: fx kulturelle, samfundsmæssige og historiske. Eksempelvis kunne man arbejde med at analysere, hvilke historiske problemstillinger, der førte til afstemningen om Brexit. I forlængelse heraf kunne man eksempelvis arbejde med begrebet *devolution* og se nærmere på fx Skotlands fortsatte ønske om uafhængighed. Der kan også arbejdes med emner som fx MeToo, systematisk ulighed, abortlovgivning, tendenser på arbejdsmarkedet i USA, konsekvenserne af Covid-19 o. lign.

Generelt i undervisningen og særligt i forbindelse med tværfaglige opgaver skal eleverne kunne "orientere sig i et større engelsksproget stof, herunder udøve kildekritik og dokumentere brugen af forskellige informationskilder". Større stofmængder kan være et skrevet værk, men vil ofte være tekster og informationer om emner og til opgaver (fx SRO, SOP), som eleverne søger i fx biblioteksdata-baser eller på internettet som sådan.

Eksempel på kritisk brug af informationskilder

En basal viden om søgemaskiner og domæner (fx forskellen på .com, .edu, .org og .gov) er en forudsætning for på kvalificeret vis at kunne finde materiale og vurdere teksters, platformes og afsenderes troværdighed og kvalitet. Eleverne skal opnå en forståelse af, at søgemaskiner som Google og Bing ikke søger på emneord i en tekst, men derimod på nøgleord, dvs. ord, som blot forekommer i en tekst, uden at den nødvendigvis omhandler emnet specifikt (fx forskellen på søgeord som "race riots" i forhold til "race riots in the UK in 1981 Brixton", hvis det specifikt er sidstnævnte, man er interesseret i). Der kan med fordel opbygges et beredskab af troværdige hjemmesider, som eleverne gøres fortrolige med (fx større nyhedsmedier i UK og USA).

Som generelle studiekompetencer skal eleverne bevidst kunne anvende forskellige læsestrategier (fx skimme) i forhold til stof og områder samt en model til analyse af hjemmesider. Dette har særlig betydning i engelskfaget, fordi så stor en del af den digitalt tilgængelige informationsmængde er på engelsk og kan bl.a. trænes i forbindelse med faglig læsning af engelske tekster i samspil med andre fag (se også 2.2 Kernestof). Ud over at eleverne skal lære at forholde sig analyserende og kildekritisk til tekster og informationskilder, skal de trænes i at dokumentere brugen af disse. Det er en god idé, at eleven

også i den daglige undervisning er bevidst om, hvilken internetkilde der arbejdes med og hvorfor. Eksemplariske modeller for, hvordan man dokumenterer brugen af tekster/kilder kan findes på EMU.⁷ Eleverne skal kunne "anvende faglige opslagsværker og øvrige hjælpemidler", dvs. engelske såvel som danske ordbøger, grammatikker, encyklopædier, stave- og grammatikkontrol for at leve op til de faglige mål for sprogfærdighed samt have kendskab til sproglige hjælpeprogrammers styrker og begrænsninger, så de anvendes hensigtsmæssigt⁸.

Eleverne skal kunne "behandle komplekse problemstillinger i samspil med andre fag", dvs. arbejde problemorienteret og engelskfagligt i samspil med andre fag. Det er her vigtigt at understrege, at centralt for samarbejdet med andre fag står anvendelsen af autentisk sprog som et gennemgående element. Eleverne skal kunne "demonstrere viden om fagets identitet og metoder", dvs. forholde sig reflekteret og reflekterende til faget og til dets identitet, stofområder og analysemetoder. Eleverne skal gøres bekendt med metoder til analyse af sprog (grammatisk og stilistisk) og analyse af tekster. Som et humanistisk fag er fagets genstandsfelt først og fremmest mennesket som kulturskabende og kulturskabt væsen, og mennesket som subjekt, idet mennesket mener noget, vil noget og føler noget, som udtrykkes via menneskeskabte produkter. Overordnet set er hermeneutikken den paraply, der samler det, vi *gør* i sprogfagene: Vi fortolker meningsfulde udsagn, idet hvad mennesket mener, føler og vil, udtrykkes i produkter, som skal forstås, dvs. analyseres og fortolkes.

Denne viden om fagets karakteristika som humanistisk fag skal inddrages, fx ved brug af FIMME-modellen⁹, i udvælgelsen af stof, tekster og metode. Dette kræver, at man som lærer er bevidst om, hvad man vil med sin undervisning i den enkelte time, og at man også gør det klart for eleverne, hvilke motiver der ligger bag valget af stof, hvilke intentioner man har med arbejdet, hvilke analysemetoder man vælger og hvorfor. Kun hvis eleverne allerede fra starten får en viden om stof og metoder, vil de kunne forholde sig reflekteret og reflekterende til engelskfaget og dets muligheder og begrænsninger i samspil med andre fag.

2.2 Kerne stof

Kernestoffet og det supplerende stof er grundlaget for opfyldelsen af de faglige mål. Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber. Kernestoffet definerer fagets identitet og står centralt gennem hele uddannelsesforløbet.

2.2.1 Grammatik, udtale, ortografi, tegnsætning og ordforråd

Grammatik omfatter blandt andet ordklasser og sætningsled, betegnelser for verbernes tider og andre væsentlige bøjninger samt begreber, der sætter eleverne i stand til at beskrive syntaktiske forhold. Disse elementer er bl.a. i spil ved den skriftlige eksamen under Assignment 3, som inddrager grammatiske benspænd i opgaveinstruksen vedrørende handelskorrespondance.

Mht. udtale og ortografi skal eleverne kunne skelne mellem skrift og lyd, kunne identificere engelske fonemer, der er vanskelige for danskere at udtale samt kende de almindeligste engelske staveregler, herunder regler for brug af apostrof. Begreber som homofon, fonem, stumt bogstav, vokal, konsonant, stemt og ustemt, lang og kort vokal er nyttige i arbejdet med sprogets lydside. Endvidere er det et krav,

⁷ Se fx [Anvendelse af kilder](#)

⁸ Vær opmærksom på, at UVM har udarbejdet en hjælpemiddeloversigt til prøver i gymnasiale fag: <https://www.uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/proever-og-eksamen/regler-og-orienteringer/generelle-regler-og-orienteringer>

⁹ FIMME-modellen in Damberg et al. (red.): *Gymnasiepædagogik. En grundbog*. 3. udgave, Hans Reitzels Forlag, 2017, s. 735

at eleverne behersker gængse engelske normer for tegnsætning, herunder anvendelse af punktum, komma, udråbstegn, spørgsmålstegn og citationstegn.

Opbyggelsen af et ordforråd inden for både faglige og almene emner er centralt i undervisningen. Eleverne skal beherske et bredt ordforråd af blandt andet analyseterminologi inden for alle fagets delområder, og de skal selvstændigt kunne arbejde med at udvikle deres ordforråd, fx ved målrettet anvendelse af ordbøger og andre håndbøger/websites¹⁰, online korpora¹¹, kollokationsordbøger og lign. I forlængelse af AP arbejdes der i engelsk med principper for orddannelse. Begreber som kollokation, idiom, præfiks, stamme, suffiks og afledning er nyttige i arbejdet med ordforråd og orddannelse og kan med fordel henføres til elevernes arbejde i AP.

Træning i disse elementer giver eleverne kompetencer i form af sproglig præcision og evne til at kommunikere effektivt. Der er ikke specificeret krav til, hvilke grammatiske områder der specifikt skal gennemgås, men de fleste grammatiske udgivelser dækker stort set de samme hovedområder, som også testes i den skriftlige eksamensopgave.

Ved "sproglig variation og sproglige udtryksformer, herunder økonomisk og erhvervsrettet fagsprog" forstås, at kernestoffet indeholder det engelske sprog, som det udtrykkes i forskellige dele af den engelsksprogede verden, skriftsprog og talesprog, dialekter og sociolekter samt relevante udtryksformer og begreber i sammenhæng med emnearbejde. Et eksempel på økonomisk og erhvervsrettet fagsprog kunne være formidling af virksomheders pressemeddelelser eller økonomiske rapporter, hvor der fokuseres på udtryksformer og tilhørende terminologi.

Ved "almene og erhvervsrelaterede kommunikationsformer og kommunikationsstrategier" forstås enhver form for skriftlig og mundtlig formidling på engelsk samt strategier, der anvendes for at kommunikere effektivt og succesfuldt. Det kan for eksempel være samtale, præsentation, foredrag, vod- og podcast, tale, diskussion, argumenterende essay, manuskript til tale, e-mail eller opslag på sociale medier som fx. blogindlæg, sms og tweets.

Ved "principper for tekstopbygning og tekstsammenhæng" forstås principper for afsnits- og tekstopbygning i længere og kortere tekster, eksempelvis essays, artikler, manuskripter til tale, præsentationer, blogindlæg, handelskorrespondance og eksempelvis e-mails, som indgår i det skriftlige eksamensoplæg. Der arbejdes med kohærens i produktionen af logisk opbygget og sammenhængende tekst. Eleverne øves eksempelvis i tekstforbedring og omskrivning under anvendelse af forskellige tekst- og genrebegreber som forbinderord og andre diskursmarkører, logiske og læsevenlige overgange mellem afsnit, brug af gentagelse og variation mm.

Ved "det engelske sprog anvendt som globalt lingua franca" forstås kommunikationssituationer, hvor sprogbrugere med forskellige førstesprog betjener sig af engelsk som et fælles kommunikationsmiddel, engelsk som et lingua franca (ELF)¹². Denne brug af engelsk er meget udbredt både inden for og uden for Danmarks grænser i mange forskellige sammenhænge, herunder videregående uddannelse, transnationale organisationer, multinationale virksomheder, subkulturer osv. ELF er ikke en varietet, men betegner en særlig brug af engelsk, der involverer mange forskellige former for engelsk. At arbejde med engelsk anvendt som lingua franca omfatter derfor et naturligt fokus på sproglig variation. Der kan i den forbindelse arbejdes med sprogligt-kommunikative færdigheder med fokus på, hvordan man indgår hensigtsmæssigt som sprogbruger i lingua franca scenarier, både receptivt og produktivt, og med mere dannelsesorienterede perspektiver, hvor der fokuseres på elevernes evne til at kunne forholde sig kritisk-refleksivt til, hvad det indebærer at bruge engelsk som lingua franca, både for det enkelte individ, private og offentlige institutioner og samfund som hele. Her kan fx arbejdes med temaer som

¹⁰ Websites og software, der kan anvendes ifm ordforrådsindlæring, omfatter fx Quizlets, Kahoots og lignende

¹¹ Fx British National Corpus, Corpus of Contemporary American English, BYU corpora o. lign.

¹² På EMU kan man læse mere om engelsk som lingua franca – se venligst: [Engelsk som lingua franca - Forslag til materiale og øvelser](#)

sprog og identitet, holdninger til sproglig variation, sproglig tolerance, den historiske udbredelse af engelsk som lingua franca samt relationen mellem engelsk og andre sprog, fx dansk. ELF kan behandles som et 'globalt' fænomen (selvom udbredelsen af engelsk ikke er global i nogen total forstand), dog er det også et lokalt fænomen, som har relevans for mange elever i deres nuværende og kommende liv, hvorfor det kan tematiseres som sådan.

"Tekstanalytiske begreber og metoder til analyse af fiktive og ikke-fiktive tekster" er centralt i kernestoffet. Med udgangspunkt i det udvidede tekstbegreb kræves der på alle niveauer et vist mål af færdigheder og kundskaber inden for tekstanalyse og tekstfortolkning, og der kræves en grundlæggende viden om samt evne til at anvende tekstanalytiske begreber. Arbejdet med tekstanalyse er en proces, som indbefatter alt fra den mest simple afklaring af det enkelte ords leksikalske betydning og konnotationer til den abstrakte, overordnede fortolkning af et værk. Et karakteristisk træk ved den måde faget engelsk læser tekster på, er, at det tekstanalytiske niveau inddrager sproglige fænomener, som er karakteristiske for en teksts stil, fx ordforråd og syntaks.

Fiktive tekster (fx short story, novel, *feature film*, *tv-series*, short film) analyseres med udgangspunkt i analytiske termer som "setting, character, plot, narrator, point of view, language, style og theme/message". Ved læsning af poesi/sangtekster anvendes bl.a. termer som "voice, figures of speech, imagery, symbols, rhyme, rhythm, poetic form". I forbindelse med ikke-fiktive tekster (fx "article, blog, podcast, speech, interview, documentary") analyserer man ofte kommunikationssituationen ud fra en kommunikationsmodel ("sender → medium/channel → receiver") og inddrager argumentation og intention, retoriske virkemidler, bl.a. appelformer (modes of persuasion), og stilistiske virkemidler, fx "repetition, contrasts, parallels og metaphors".

Fundamentalt for arbejdet med tekstanalytiske begreber er, at eleverne ikke alene får en viden om begrebernes betydning og anvendelse i forhold til tekstlæsningen, men også trænes grundigt i, hvordan man rent sprogligt formulerer sig i forhold til begreber på sætnings- og tekstniveau både mundtligt og skriftligt. Dette kan trænes gennem små, hyppige skrive- og taleøvelser, gennem bevidstgørelse om begrebers kollokationer (en kollokationsordbog kan fx vise eleven, at man typisk siger: "the plot unfolds, the argument sounds plausible, to provoke/resolve a conflict") samt sprogligt fokuseret læsning af kortere tekster, hvor native speakers fx skriver analytisk om fiktion og ikke-fiktion. De beskrevne øvelser kan med fordel kobles til formativ evaluering, jf. afsnit 4.1.

"Tekster, der behandler emner inden for kultur-, samfunds- og erhvervsrelaterede forhold" som kerne-stof gør eleverne i stand til at analysere og perspektivere aktuelle forhold i britiske, amerikanske og andre engelsksprogede regioner på baggrund af engelskfaglig viden om historiske, kulturelle, erhvervs- og samfundsmæssige forhold. I forlængelse af arbejdet med fx principperne i den amerikanske forfatning og grundlovssikrede borgerrettigheder vil det være relevant, at eleverne også arbejder med perspektivering til aktuelle amerikanske forhold og debattemner som bl.a. våbenloven, retten til privatliv eller præsidentens beføjelser i forhold til magtens tredeling. I arbejdet med samfundsrelaterede forhold kan der fx også indgå komparativ analyse af ulighed i samfundet, klasseforhold, kriminalitet, politiske aspekter, medier og mediernes magt. De erhvervsrelaterede forhold kan udfoldes i form af virksomheds- og brancheportrætter og analyser, iværksætterkultur, karismatiske virksomhedsledere, CSR og virksomhedernes kommunikation i forhold til omverdenen, etc.

Ved "et genre-mæssigt bredt udvalg af fiktive tekster af engelsksprogede forfattere, herunder mindst ét skrevet værk" forstås noveller, digte, lyrik, romanuddrag. Ved 'et skrevet værk' forstås som udgangspunkt en længere tekst, som giver læseren en nuanceret læseoplevelse, typisk i form af en roman, et skuespil eller en biografi, der indgår som en del af et emne. Værker kan opfattes og defineres på forskellig vis, men her menes der en længere tekst, som forfatteren har tænkt som en helhed med et gennemgående emne- eller personkreds. Lydbøger og podcasts udgør ikke et skrevet værk!

Gråzonen kan udgøres af novelle- og digtsamlinger, og her må man se på, hvorvidt forfatteren har intenderet samlingen som et samlet værk. Det vil sige, at forlagsantologier ikke normalt kan anses som et

værk. Hvorvidt der er tale om en kort roman eller en lang novelle, må ligeledes bero på en konkret vurdering. Dermed kan en film uden manuskript ikke anses som et *skrevet* værk, ligesom en remedieret udgave af en film (som manuskript) heller ikke anses som et værk i denne sammenhæng. Formålet med at læse et værk er at træne dels læsestrategier, læsefokus og studieteknik og dels at træne evnen til at overskue og fagligt behandle en længere tekst samt arbejde med faglig fordybelse. Læsning af længere tekster i større, sammenhængende afsnit træner elevernes generelle læserobusthed samt opøver deres almene og faglige ordforråd, hvilket forbereder dem til det selvstændige arbejde med studieområdeprojektet og medvirker til at gøre dem studieparate.

Arbejdet med værker kan organiseres på mange måder. Læsningen kan finde sted i undervisningssammenhæng som "langkøring" (uafbrudt læsning i længere tid) eller foregå asynkront som forberedelse til undervisningen. Man kan lade alle elever læse samme værk eller lade eleverne læse forskellige værker, som de præsenterer for hinanden i "litterære cirkler". Man kan give værket for i god tid, så man starter arbejdet med, at alle har læst værket færdigt. Man kan også lade eleverne selv organisere en plan for læsningen i forpligtende gruppearbejde. Læreren kan også inddele værket i intensivt og ekstensivt læste dele og supplere de ekstensivt læste med korte elevproducerede resumeer eller med filmatiserede versioner af værket.

"Et bredt udvalg af tekster, der tilsammen beskriver væsentlige sproglige, historiske, kulturelle, og samfundsmæssige forhold i Storbritannien og USA samt mindst én anden engelsksproget region" betyder, at foruden dybtgående arbejde med forhold i USA og Storbritannien skal eleverne også beskæftige sig med øvrige dele af den engelsksprogede verden, fx tidligere britiske kolonier som Indien, Sydafrika eller Australien.

2.2.2 Faglig læsning af engelske tekster i samspil med andre fag

Det fremgår af nogle studieretningsfags læreplaner, at der skal læses faglige tekster på engelsk. Det er væsentligt, at engelsklæreren altid indgår i dialog med lærere fra andre fag, hvad angår udvælgelsen og den engelskfaglige bearbejdelse af de engelsksprogede tekster, så arbejdet bliver meningsfuldt for begge fag. Engelskfaget indgår fx ved at lade eleverne diskutere eller formidle den opnåede viden på engelsk. Denne faglige formidling kan bidrage til elevernes træning af fx mundtlig og skriftlig sprogfærdighed, innovative og kreative evner, forståelse af principper for tekstopbygning og deres karrierelæring, hvis en refleksion over arbejdet inddrages. Konkret kan eleverne fx analysere tekstens retoriske eller sproglige diskurs, udarbejde semantiske skemaer/felter, foretage en remediering i en anden genre eller lave oversættelse af teksterne i engelskfaglig sammenhæng. Det er en oplagt mulighed at fokusere på træningen af den enkelte elevs formidling af faglig viden fra andre fag samt elevens ordforråd inden for et andet fagområde *på engelsk* samt få den enkelte elev til at reflektere over sin *forståelse af og brug af engelsk som kommunikationsmiddel i faglige såvel som almene sammenhænge* (3.1. Didaktiske principper). Eleverne kan således få til opgave at formidle et stofområde eller en problemstilling fra et af deres studieretningsfag, skriftligt eller mundtligt, til de andre elever eller til læreren samt evt. *perspektivere tekster erhvervsmæssigt, samfundsmæssigt, kulturelt og historisk*. Formidlingssituationen kan være et fagligt oplæg i undervisningen eller den kan – simuleret eller autentisk – være rettet mod en bestemt modtagergruppe, fx et yngre klassetrin.

Kernestoffet udgøres af autentiske, ubearbejdede, engelsksprogede tekster, der med få undtagelser skal tage udgangspunkt i eller kunne sættes i forbindelse med fagets kulturområder. Med autentiske engelsksprogede forstås tekster, som er skrevet på engelsk og har et engelsksprogligt publikum som målgruppe – ikke tekster specifikt skrevet til undervisningsbrug. Teksterne skal være ubearbejdede, hvilket betyder, at de ikke må være redigeret med henblik på at gøre dem sprogligt eller indholdsmæssigt lettere tilgængelige. Dog må teksterne gerne være forkortet og evt. forsynet med glosser. At teksterne skal tage udgangspunkt i eller sættes i forbindelse med fagets kulturområder betyder, at teksterne skal omhandle engelsksprogede regioner eller problemstillinger, der berører engelsksprogede regioner. Beskæftiger man sig med ikke-engelsksprogede regioner henhører disse tekster i stedet under det supplerende stof.

2.3 Supplerende stof

”Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof perspektiverer kernestoffet og udvider elevernes faglige og flerfaglige horisont. Det supplerende stof kan være alle typer tekster samt stamme fra ikke-engelsksprogede regioner.”

Ud over kernestoffet skal der inddrages supplerende stof, som kan vælges frit, når blot det er med til at opfylde de faglige mål og skabe øget forståelse i form af perspektivering. Det kan f.eks. være tekster, der er på engelsk, men som ikke har direkte forbindelse til engelsksprogede regioner, eksempelvis tekster om forhold i Kina eller Mellemøsten. Et andet eksempel kunne være tekster, der ikke er indeholdt i ovenstående beskrivelse af autentiske tekster, fx tekster på engelsk forfattet af danskere.

Kernestoffet vil kunne uddybes og perspektiveres via samspil med andre fag, jf. afsnit 3.4.

2.4 Omfang

”Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 600-800 sider.”

Angivelsen af omfang har til formål at give et overblik over, hvordan man har arbejdet med de minimum 9 emner i undervisningen. Der er ikke tale om sideangivelse ud fra normalsidebegrebet, som alene anvendes i beskrivelsen af det ukendte tekstmateriale til mundtlige prøver (se afsnit 4.2), men om en mere fleksibel opfattelse af det faglige indhold, eleverne beskæftiger sig med i undervisningen. Ikke-skrevne tekster (fx film, podcast, *YouTube*-klip, nyhedsindslag) opgøres efter et rimelighedsskøn. Omfanget af fagligt stof anføres i beskrivelsen af den gennemførte undervisning (**undervisningsbeskrivelsen**¹³), der færdigredigeres ved afslutningen af undervisningen i det enkelte fag. Omfanget angives normalt med en sådan detaljeringsgrad, så det af undervisningsbeskrivelsen fremgår, hvorledes det faglige stof har været vægtet i undervisningsforløbet. Dette kan fx ske ved at angive et skønsmæssigt sidetal eller en procentvis fordeling af stoffet.

¹³ [UVM - Skabelon til undervisningsbeskrivelse](#)

3 Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

”Undervisningen skal tage udgangspunkt i et fagligt niveau, svarende til elevernes niveau fra grundskolen.”

Grundskolen anvender Den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog i formuleringen af Fælles Mål. I denne beskrivelse indplaceres fagets afgangsniveau på et B1-niveau¹⁴, og undervisningen tilrettelægges, så eleverne oplever en glidende overgang fra grundskole til det gymnasiale niveau. Undersøgelser viser, at ikke alle elever har kendskab til de mest frekvente 3000 engelske ord, når de forlader folkeskolen, hvilket påvirker valg af teksttyper, genrer og tilrettelæggelse af undervisningsformer. Det er derfor nødvendigt at fokusere på elevernes ordforrådstilegnelse og på sprogproduktion på et tidligt stadie i undervisningen.

”Undervisningen tilrettelægges, så der veksles mellem induktivt og deduktivt tilrettelagte forløb, hvor der indgår et bredt udsnit af ubearbejdede engelsksprogede tekster med et bredt udvalg af genrer og teksttyper.”

Tilrettelæggelsen af undervisningen sker fortrinsvis med eleverne i centrum, hvor eleverne med udgangspunkt i et problem selv finder relevant information, der kan føre til løsningsforslag, ligesom der vil være undervisningssituationer, der fordrer, at læreren/underviseren formidler stof, som eleverne efterfølgende arbejder med. Der arbejdes med ubearbejdede gloserede såvel som ikke-gloserede engelsksprogede tekster: litteratur (roman og novelle), digte, film + manuskript, artikler, taler og dokumentarudsendelser.

At ”den faglige progression har elevernes egen sprogproduktion i centrum” betyder, at udvalget af tekstmateriale tilpasses, så det rammer zonen for elevernes nærmeste udvikling, hvilket vil sige, at eleverne konstant udfordres på deres receptive og produktive sprogfærdigheder. Målene for den enkelte elevs faglige progression tydeliggøres løbende og sættes i relation til elevens egen sprogproduktion (se afsnit 4.1).

”Arbejdet med sprog, tekst og kultur integreres således, at eleverne oplever en klar sammenhæng mellem fagets discipliner.”

Det skriftlige og mundtlige arbejde med teksterne organiseres fortrinsvis således, at der indgår forståelse af indhold, analyse af teksten, perspektivering til kulturelle, samfunds- og erhvervsrelaterede forhold og grammatik i kontekst, så eleverne oplever sammenhæng mellem fagets discipliner.

”Arbejdet med de sproglige aspekter sker ud fra et funktionelt sprogsyn og med udgangspunkt i de grammatiske emner, der bedst fremmer udviklingen af elevernes sprogfærdighed”.

Det funktionelle sprogsyn fremhæves eksplicit i den nye læreplan og bliver dermed retningsanvisende som et didaktisk princip. Det, der kendetegner et funktionelt sprogsyn, er først og fremmest en opfattelse af sprog som værende et kommunikationsmiddel mellem mennesker og kulturer, hvorfor fokus mere er på anvendelsen af sproget end på sprogets underliggende systemer. Sprog ansues som social handlen, og derfor tillægges konteksten stor betydning. Fra et funktionelt perspektiv opfattes sproglige strukturer ikke som noget, der eksisterer uafhængig af vores brug af dem, men snarere som noget, der

¹⁴ Fokus i 9. klasse er på emner af personlig, kulturel og samfundsmæssig relevans og sprog som kommunikationsmiddel.

Læs mere om grundskolens formuleringer af Fælles Mål for faget engelsk på [EMUs hjemmeside \(link\)](#)

kontinuerligt skabes og omskabes netop i vores anvendelse af dem. Man er her altså ikke kun interesseret i sprogets struktur og former, men lige så meget i *funktionen* af disse strukturer og former i en given kontekst, hvilket bl.a. illustreres i det nye skriftlige eksamensformat.

Læreplanen lægger således op til, at det sproglige aspekt af undervisningen i høj grad integreres med undervisningen i tekst og kultur, så de sproglige elementer hverken i undervisningstilrettelæggelsen eller i elevernes afkodning kommer til at fremstå som isolerede øer i forhold til det øvrige arbejde i engelskfaget. Brug af autentiske tekster bliver dermed centralt i undervisningen, idet disse tilbyder en reel kontekst, som man på den ene side kan belyse sproglige aspekter ud fra, og som man på den anden side kan kvalificere forståelsen af netop ved også at anlægge et sprogligt fokus. Således fremmer denne tilgang både elevernes sproglige bevidsthed og deres tekstlæsningssevner.

Funktionel tilgang til grammatik

“For at styrke sammenhængen mellem elevernes viden om og anvendelse af grammatik tilrettelægges grammatikundervisningen med didaktisk variation, så der veksles mellem at inddrage et grammatisk fokus i tekstlæsningen og at arbejde særskilt med grammatik, begge med vægt på grammatiske strukturer i kontekst.”

Den funktionelle tilgang til grammatikundervisningen veksler mellem at integrere grammatikundervisningen i den øvrige undervisning og at arbejde særskilt med grammatik, dog stadig kontekstuel. Der arbejdes med tre centrale principper. *Bevidstgørelsen* er det element, der er med til at kickstarte elevernes sprogtilegnelse. Ved at rette elevernes opmærksomhed på bestemte strukturer og former igangsættes en kognitiv proces, hvori eleverne via noticing, hypotesedannelse og hypoteseafprøvning forholder sig til disse nye strukturer og former og over tid integrerer dem i deres sproglige beredskab. Læreplanens ord om, at elevernes egen sprogproduktion er central i den faglige progression skal ses i lyset af denne sprogtilegnelsesproces. *Kontekstualisering* og *kontrastering* med modersmålet ses som to forudsætninger for, at bevidstgørelsen kan finde sted. Ud af synet på sprog, tekst og kultur som værende integrerede størrelser vokser et ønske om, at det udvidede tekstbegreb (mundtlig, skriftlig mv.) også tages i anvendelse i den grammatisk orienterede del af undervisningen. Kontrasteringen med modersmålet skal ske i de tilfælde, hvor det bliver et meningsfuldt, pædagogisk element i undervisningen (fx når eleverne skal tilegne sig en forståelse af den udvidede tid på engelsk).

“Undervisningen skal fremme elevernes sproglige kreativitet og evne til at tænke innovativt.”

I arbejdet med emneforløb udfordres elevernes “sproglige kreativitet” gennem øvelser, der fordrer spontan mundtlig sprogproduktion i interaktion med andre elever. Centralt for forståelsen af en innovativ tilgang er, at der tilføjes ny værdi og ny erkendelse som resultat. For eksempel kan den “innovative og utraditionelle” tankegang styrkes, når eleverne arbejder med at undersøge problemstillinger med henblik på at forstå konteksten og udvikle løsninger, ved genreomskrivningsopgaver, remedieringsopgaver og kommunikation til forskellige målgrupper. Det er også en innovativ kompetence at kunne tilrettelægge sit arbejde samt at kunne formidle og kommunikere løsningsforslag på en overbevisende måde.

Det målrettede arbejde med udvikling af innovative kompetencer og evnen til at udvikle og vurdere innovative løsninger har også en række generelle studietekniske aspekter, der går på tværs af fagene, såsom undersøgelse af en kompleks problemstilling med henblik på at forstå konteksten, metoder til idegenerering, det at kunne formulere fagligt begrundede krav og vurderingskriterier til løsninger af det konkrete problem, inddrage omverdenen i sit arbejde, evt. rette henvendelse til aktører og tilrettelægge sit arbejde samt være i stand til at formidle og kommunikere løsningsforslag på en overbevisende måde.

“Arbejdet med tekster tilrettelægges, så det fremmer elevernes evne til at læse og fortolke tekster. Korrekt anvendelse af analysebegreber skal være et fokuspunkt i såvel den mundtlige som den skriftlige undervisning.”

Fiktive tekster analyseres med fokus på fortællervinkel, miljø, komposition, personkarakteristik, sprog, tema og budskab, hvorimod ikke-fiktive tekster analyseres ud fra en kommunikativ analysemodel, der ser på afsender/modtagerforhold, sprog, retoriske virkemidler etc., som kan føre frem til en vurdering af tekstens budskab og en vurdering af, om afsenderen har succes med sine intentioner. Eleverne inddrager i løbet af de tre år stadigt flere analysebegreber i såvel den mundtlige som den skriftlige sprogproduktion.

”Progressionen i tekstlæsningen skal bygge på elevernes voksende viden om sproglige, historiske, kulturelle, erhvervsmæssige og samfundsmæssige forhold.”

Undervisningen tilrettelægges ud fra en progressionsplan som præsenteres for eleverne inden undervisningen starter, så de forstår, hvorfor de skal lære engelsk og hvordan.

”Der arbejdes med lytte-, læse- og kommunikationsstrategier og med strategier for fremmedsprogstilægnelse.”

For at give eleverne viden om, hvordan de mest effektivt lærer fremmedsprog, skal de trænes i forskellige sprogtilægnelsesstrategier som:

- hukommelsesstrategier, hvor eleverne systematisk tilegner sig ordforråd, eksempelvis gennem arbejde med ordklasser
- kognitive strategier til at afkode og praktisere sprog, fx læse-, lytte- og samtalestrategier
- kompensationsstrategier, hvor eleverne lærer at overvinde begrænsninger i kommunikationen, fx gennem kvalificerede gæt og strategiske omskrivninger, hvor eleverne trænes i at forstå og udtrykke sig på alternative måder.

”Arbejdssproget er helt overvejende engelsk og bidrager til elevernes forståelse af og brug af engelsk som kommunikationsmiddel i faglige såvel som almene sammenhænge.”

Undervisningen foregår som udgangspunkt altid på engelsk for at fremme en naturlig praksis, hvori eleverne med naturlighed kan afprøve sproglige formuleringer og ordvalg.

3.2 Arbejdsformer

I grundforløbet, der løber frem til valg af studieretning i starten af november, anbefales det, at samtlige engelskhold på en skole afvikler et koordineret engelskforløb, så alle elever har samme udgangspunkt for den videre undervisning i studieretningen. Det er endvidere en god ide at koordinere grundforløbet i engelsk tæt med AP-forløbet med henblik på overlappende sproglige/grammatiske fokusområder, ensretning af terminologi, mm. Fx kan man som skole vælge at lave en sprogpolitik til at understøtte dette.

Arbejdet med faget organiseres efter grundforløbet som *emner* inden for fagets kernestof. Emnerne er ikke nødvendigvis enkeltstående men kan være underemner til de *mindst ni emner*. Ideen med emnearbejdet er at præsentere eleverne for et bredt udvalg af forskellige tekster og genrer, der belyser emnet fra flere sider og kan analyseres ved hjælp af forskellige metoder. Ved udvælgelsen af kernestoffet indgår overvejelser om emners væsentlighed og stoffets aktualitet ift. at kunne dække kernestof og faglige mål fyldestgørende. Alsidigheden i arbejdet med det udvidede tekstbegreb skal også afspejles i udformningen af afsluttende prøvespørgsmål til den mundtlige eksamen (se udfoldet i afsnit 4.2.2).

3.2.1 Emnearbejde

De faglige mål integreres i emnearbejdet og det ideelle emne:

- anvender det udvidede tekstbegreb
- omfatter tekster fra flere genrer
- medtænker historiske, kulturelle, samfundsmæssige og erhvervsmæssige forhold
- skal kunne lægge op til samspil med andre fag
- inddrager såvel skriftlighed som mundtlighed
- tager højde for, at både samtale- og præsentationskompetencen skal udvikles

- planlægges, så arbejdsformerne varieres
- udvikler elevernes innovative evner
- indtænkes i en eksamenssammenhæng.

Et emne sammensættes med et omfang af tekster, der giver mulighed for at kombinere og variere intensive og ekstensive tekstlæsningsstilgange og understøtter faglig fordybelse.

Forskning inden for sprogdidaktik fremhæver 'task-based learning' med fokus på spontan tale som en strategi, der styrker elevernes kommunikative kompetence og udfordrer deres receptive såvel som produktive kompetencer. Arbejdet med tekstlæsningen tilrettes med aktiviteter **før** læsningen, fx i form af ordforrådstilegnelse, definition af begreber eller tekståbningsøvelser, med det formål at aktivere elevernes forforståelse for emnet og dermed lette tekstlæsningen. **I forbindelse med** tekstlæsningen arbejdes der med forståelses-, analyse- og fortolkningsopgaver med fokus på elevens produktive færdigheder, hvorfor arbejdet med fordel kan organiseres som par- eller gruppearbejde. **Efter** tekstlæsningen arbejdes med mundtlige og/eller små skriftlige opgaver, der stiller krav til elevernes refleksion over den læste tekst fx i form af et digt, der skrives på 10 min, en mundtlig fremstilling af en karakters reaktion i en fiktiv situation, en e-mail til eller fra virksomheden i artiklen, blogpost med holdningstilkendegivelse i forhold til tekstens tema, etc. Teksten anvendes desuden til kontekstbaseret grammatikopgave(r) evt. inden refleksionsopgaven, så eleverne får mulighed for at anvende det behandlede grammatiske område i enten mundtlig eller skriftlig sprogproduktion.

For at lette elevernes overgang fra folkeskolen og for at sikre elevernes progression frem mod at "kunne forstå forholdsvis komplekse mundtlige engelske tekster og udtrykke sig flydende og spontant med formidlingsbevidsthed i præsentation, samtale og diskussion på nuanceret og velstruktureret mundtligt engelsk om en bred vifte af almene og faglige emner" indledes tekstarbejdet med ordforrådsøvelser, der har til formål at styrke elevernes receptive ordforråd. Disse øvelser kan fx være 'odd man out', klassificering eller sortering af ordene (positive/negative, almene/fagtermer). Målet med at fokusere på såvel enkeltord som på kollokationer og idiomatiske udtryk er at øge elevernes ordforråd og i sidste ende kommunikative kompetence.¹⁵

3.2.2 Skriftlighed

"Arbejdet med fagets skriftlige side, herunder afleveringsopgaver, skal tilrettelægges i en progression, der understøtter det mundtlige tekst- og emnearbejde såvel som sprogtilægnelsen. Derigennem skal eleverne udvikle evnen til at beherske det engelske sprog i en fri skriftlig fremstilling og til skriftligt at udtrykke sig nuanceret og velstruktureret på engelsk med høj grad af grammatisk korrekthed. Eleverne trænes i at revidere selvproducerede tekster på basis af feedback. I undervisningen arbejdes med både skriveprocessen, herunder forskellige hensigtsmæssige skrivestrategier, og det færdige produkt og dets kvaliteter. Feedback på skriftligt arbejde skal give klare anvisninger på, hvordan eleven kan forbedre sig."

Det gamle elevtidsbegreb er erstattet af fordybelsestid og der er afsat 80 timer til elevernes individuelle skriftlige arbejde. Fordybelsestiden er mindre end tidligere, men vær opmærksom på, at eleverne samtidigt har en individuel pulje på 130 timer foruden fordybelsestiden i fagene, som fx kan bruges til særlige skriveprojekter i fagene og til at arbejde med særlige individuelle fokuspunkter. Disse timer administreres af skolens ledelse, se vejledningen til Bekendtgørelsen for Gymnasiale Uddannelser.

Der lægges i dag i højere grad op til at arbejde med "formativ evaluering", hvor eleven superviseres i selve skriveprocessen og løbende får feedback i forhold til konkrete fokuspunkter. Nyere forskning viser

¹⁵ "Ordforrådsforskning har ikke overraskende påvist en sammenhæng mellem ordforrådets størrelse og kvalitet og elevers lytte-, læse- og skrivefærdigheder, hvilket vil sige, at ordforrådet spiller en afgørende rolle for udviklingen af elevernes kompetencer (Stær 2009)" KAP 13, Fremmedsprog i Gymnasiet.

tydeligt, at eleverne får bedre udbytte af denne arbejdsmåde. Formativ evaluering har det overordnede formål, at eleverne lærer at skrive gennem deres skrivning; de opnår med andre ord større kontrol og ejerskab over deres skrivning ved, at de i højere grad involveres i skriveprocessen.

”Stilladsering” er et centralt begreb i den formative evalueringsproces. Læreren opdeler skrivningen (og sin egen fokuserede feedback med forbedringsforslag) i forskellige faser og mindre delelementer for at bevidstgøre eleven om mål og rammer for skrivningen. Eleverne oplever det mere motiverende og overskueligt at arbejde med delkompetencer (fx at skrive indledning eller afslutning, at lave overgange mellem afsnit, at arbejde med kernesætninger og struktur i afsnit, at argumentere med brug af ”point, example, explanation (PEE)-modellen”, at skrive med forbinderord), og læreren sikrer i form af en overordnet progressionsplan, at disse dele samlet set giver eleverne mulighed for gradvist at skrive længere, mere struktureret og med en højere grad af præcision. Den præcise evaluering af konkrete skrivefærdigheder kan desuden være med til at give eleverne et beredskab af sproglige og tekstlige greb, et såkaldt metasprog, som er en væsentlig del af skrivehåndværket. Eleverne opnår i denne proces en bevidsthed om formålet med skriftlighed og kan reflektere kritisk over egne styrker og svagheder i skriveprocessen.

Læreren fjerner løbende stilladserne efterhånden som eleverne udviser stigende forståelse for diskurs og genre. Det kan være en god idé i samarbejde med eleverne at udarbejde et kompendium med eksempler på tekstgenrer, formalia, sproglige virkemidler, speciel terminologi, bindeord og andre midler til at opnå tekstkohærens, så eleverne får et skriftligt opslagsværk, de kan vende tilbage til løbende, og som læreren kan referere til.

Tænkeskrivning anvendes som et didaktisk værktøj til at lære faget og til at udvikle viden. Der er fokus på, at eleverne forholder sig reflekteret til stoffet og formulerer sig på skrift herom og udvikler ideer til det videre arbejde. Det kan være en god idé at lade eleverne oprette en arbejdsportfolio for faget til dette formål. Resultatet vil ofte være ufærdige tekster, der er rodede, ustrukturerede og hverdagsagtige, men det gør ikke noget, da det er elevernes kognitive læring, der er i fokus. Derfor giver det ikke mening, at læreren skal bedømme denne type skrivning.

Tænkeskrivning – writing to learn

I det skriftlige arbejde er det hensigtsmæssigt at overveje, hvorvidt den enkelte opgave indgår som tænkeskrivning (writing to learn) eller produktskrivning (learning to write). Tænkeskrivning foregår som elevens egen idegenerering og refleksioner om emne/tekst, og kan danne udgangspunkt for produktskrivningen.

- Hurtigskrivning, hvor eleverne skriver på tid, fx i starten af en time, og formulerer tanker om et emne/en tekst
- Brainstorming/mindmapping, hvor eleverne ved opstart af et nyt emne lader tanker flyde individuelt eller parvis om forskellige vinkler på emnet. Fælles opsamling og systematisering i klassesamtale.
- Refleksioner, hvor eleverne arbejder med at definere koblingen mellem faglige mål for faget og kernestof
- Timereferat, hvor eleverne løbende eller i afslutningen af timen reflekterer over vigtige pointer eller faglige mål. Nedskrives i form af 3-4 sammenfattende sætninger.

I modsætning til tænkeskrivningen, som ikke bedømmes, har formidlingsskrivningen fokus på, at eleverne lærer at skrive i forhold til en række faglige normer for faget. Eleverne skriver i modsætning til tænkeskrivningen til andre end sig selv, og målet er at formidle faglig viden og indsigt inden for fagets metodiske ramme.

Eleverne lærer fagets diskurs, begrebsapparat og fagtradition gennem formidlingsskrivning i faget. Fagets genrer kommer til at præge elevernes opfattelse af de normer, der afgrænser faget, fx i form af indhold, tekststruktur, syntaks, fagbegreber og verbaltider. Denne opfattelse danner grundlag for en løbende bedømmelse af læreren, men det er vigtigt, at man i sin tilrettelæggelse af undervisningens skriftlige dimension lægger vægt på elevernes tilegnelse af skrivekompetence og genrebevidsthed i både undervisning og feedback.

Det øgede fokus på formativ evaluering betyder også en ændret rettepraksis hos læreren. Fælles for gode rettestrategier er, at feedback afpasses efter, hvor i forløbet man befinder sig, efter den enkelte elevs stærke og svage sider og efter, hvad lærerens hensigt med den enkelte skriveopgave er. En selektiv rettestrategi – fx "minimal marking" – virker ofte mere motiverende på eleven end en strategi, der har som mål at påpege alle fejl og mangler i en opgave.

Feedback kan både handle om det produkt, eleven afleverer, og den proces, der har ført frem til produktet. Ofte vil en kombination af mundtlig og skriftlig feedback være hensigtsmæssig. I skriftlige og mundtlige kommentarer til opgaven kan læreren gøre meget for at fremme en konstruktiv holdning hos eleven. Det er vigtigt at fokusere på både positive og negative sider ved produktet. I stedet for at afsige en dom over elevens opgave kan læreren komme med forslag til, hvad der kunne tilføjes og ændres.

3.3 It

"Elevernes forståelse af digitale mediers mulige bidrag til deres faglige læring skal udvikles, så de kan foretage aktive og kritiske valg af brug af it til at støtte sprogtilegnelsen og evnen til at udtrykke sig klart og nuanceret på korrekt engelsk. Elevernes evne til at søge, sortere og udvælge samt formidle relevant fagligt materiale med kritisk bevidsthed skal udvikles. Eleverne skal opnå viden om digitale mediers betydning for kommunikation, så de kan indgå ansvarligt, kritisk og etisk bevidst i globale og digitale fællesskaber."

Eleverne er flittige it-brugere, men fagligt brug af it skal i engelskfaget rammesættes og stilladseres. Dette gælder ikke blot de medier og kanaler, som de i forvejen bevæger sig på, fx Facebook, YouTube osv.; eleverne skal også hjælpes til at se den hensigtsmæssige, fagspecifikke brug af generelle programmer, bl.a. funktioner i Office-pakken, som kan understøtte deres samarbejde og sprogtilegnelse.

It er en uadskillelig del af engelskfaget, ikke et værktøjsmæssigt add-on, og teknologien påvirker såvel indhold i som form på undervisningen. Eleverne skal hjælpes til at forstå, hvordan de gennem aktiv og kritisk brug af it kan få adgang til at udvide både deres indholdsviden og deres sproglige viden og få adgang til autentisk, up-to-date indhold og kommunikation – mundtligt, skriftligt, envejs og flervejs. Det er væsentligt at hjælpe eleverne til at se, at et autentisk, online projektsamarbejde kan give adgang til autentisk sprogbrug, i en første- andet- eller fremmedsprogs kontekst (global Englishes) samt til udveksling og fælles opbygning af viden – og at dette kan give mening i en skolekontekst, ikke kun i fritidssammenhænge. It er med til at transformere fag – for engelsks vedkommende bl.a. ved lettere at bringe det autentiske i spil, hvilket gælder sprog, kultur samt tekstanalyse og -forståelse.

Forskellige it-redskaber kan understøtte hensigtsmæssige tilegnelsesprocesser og tilbyde differentieringsmuligheder, lige som eleverne kan blive aktive sprogbrugere og producenter snarere end passive modtagere. Eksempelvis kan et mindmap-program understøtte samarbejde om ordforrådstilegnelse såvel som individuel ordforrådstilegnelse, tema- og projektarbejde samt skriveprocesser. It kan give input til undervisningen og understøtte output, hvor eleverne 'skubbes' til at have fokus på form, hvad enten det er tekst, lyd, billede eller multimodale præsentationer. Samarbejde, samskrivning eller peer feedback understøttes hensigtsmæssigt med it, dels gennem mere traditionel, men it-medieret feedback, dels gennem fx Wikis og andre web 2.0-redskaber, som kan facilitere øget elevinddragelse og

samarbejde i både indholds-, sprog- og kulturarbejdet. Telekollaboration, hvor man samarbejder virtuelt gennem fx Skype, Microsoft Teams o. lign. er endnu en måde at arbejde med autentisk sprog og kultur samt at bidrage til elevernes karrierekompetence på et globaliseret, digitaliseret arbejdsmarked.

Eleverne skal derudover hjælpes til at se, hvornår et onlinemateriale er udtryk for ren, dekontekstualiseret træning af grammatiske strukturer, og hvilket formål dette evt. kan tjene, hvornår det indebærer fx hensigtsmæssigt organiseret ordforrådstræning, og hvornår det faciliterer kommunikation, betydningsforhandling og samskabelse, fx visse versioner af fan fiction eller websteder, hvor litterær analyse præsenteres og diskuteres. Eleverne skal således sættes i stand til at koble deres strategier for sprog- og indholdstilegnelse med teknologiens muligheder.

3.4 Samspil med andre fag

Engelsk kan naturligt indgå i samspil med en række andre fag om "sproglige, økonomiske, erhvervsrelaterede, samfundsmæssige, historiske, internationale og interkulturelle emner". Det er vigtigt at understrege, at samarbejdet fagene imellem sker på et ligeværdigt grundlag, og at hvert fag bidrager med de vinkler og metoder, der er kendetegnende for faget. Det er i dette samspil vigtigt, at faget engelsk bidrager til en globaliseret opfattelse af de studerede emner gennem elevernes kernefaglige viden om engelsktalende regioners kultur og samfundsforhold og at der "anvendes autentisk, engelsksproget materiale, der med få undtagelser tager udgangspunkt i eller kan sættes i forbindelse med fagets kulturområder".

Engelsk vil kunne indgå i samspil med andre fag på forskellige måder og niveauer.

3.4.1 Engelsk i grundforløbet

Faget engelsk A bidrager med timer, faglige mål og indhold til det sproglige grundforløb i AP. Det er vigtigt, at eleverne ikke ser AP som et afsluttet forløb efter grundforløbet, men at de kan anvende den konkrete viden og færdigheder, som de tilegner sig. Sprogfagene skal aktivt integrere elementer fra AP i deres undervisning efterfølgende. Der henvises til vejledningen for AP for yderligere information.

3.4.2 Engelsk i Studieområdet og SOP

Der henvises generelt til vejledningen for Studieområdet (SO) og det tilhørende Studieområdeprojekt (SOP) for fagenes bidrag hertil.

Det engelskfaglige indhold er defineret i læreplanen for SOP på den måde, at bedømmelsen skal ske i forhold til de relevante faglige mål for hvert af de fag, der indgår, dvs. hvert fag skal kunne se sig selv i opgaven. Det betyder, at opgaveformuleringen skal udformes på en måde, der muliggør dette.

"Engelsk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag.

Faget beskæftiger sig med engelsk sprog, engelsksprogede tekster og litteratur, engelsksprogede kulturer, erhvervsrettede emner og globale forhold."

Opgaven skal derfor indeholde metoder, viden og kundskaber, der kendetegner et sådant fag. Det betyder blandt andet, at der skal indgå engelsksproget tekstmateriale, som relevante engelskfaglige metoder kan anvendes på og som muliggør, at elevens baggrundsviden fra faget inddrages i en perspektivering og diskussion. Det anbefales derfor, at opgaveformuleringen formuleres på en sådan måde, at eleven tvinges til at behandle tekstmaterialet i opgaven, og at man vedlægger et bilagsmateriale, som eleven skal inddrages i besvarelsen.

I arbejdet med kernestoffet er eleven blandt andet blevet introduceret til, hvordan man

- analyserer og fortolker forskellige teksttyper,
- anvender det tilegnede kendskab til engelsksproget kultur, litteratur, historie, samfund og erhvervsmæssige forhold,
- perspektiverer viden om kultur- og samfundsforhold i engelsksprogede regioner til andre kultur- og samfundsforhold.

Engelsk i et studieområdeprojekt (SOP) vil således ofte have en analyse og fortolkning af et fyldigt, engelsksproget tekstmateriale som en væsentlig del. Dette materiale indeholder fx temaer, der kan belyses af samarbejdsfaget, og dermed kvalificeres grundlaget for analysen og fortolkningen.

Uanset tyngden af engelskfaget i SOP skal faglige mål være i spil og tydeligt genkendelige i indhold og ift. fagets metode og analyseapparat. Det kan fx være i form af tekstanalyse og undersøgelse af formidlingsformen (fx virkemidler, argumentationsmåde, forholdet mellem form og indhold), og en passende del af materialet skal være engelsksproget og "tage udgangspunkt i eller kunne sættes i forbindelse med fagets kulturområder". Men det er vigtigt at betone, at faget også kan indgå på et grundlag, hvor eleven selv fremstiller data på baggrund af læsning, analyse og fortolkning af meningssammenhænge i engelsksprogede tekster, fx vedrørende samfundsmæssige problemstillinger eller erhvervsrelaterede emner. Hvis en elev fx bliver bedt om at bedømme en bestemt begivenheds historiske betydning, skal eleven også dokumentere dette ved at redegøre for, hvordan den historiske begivenhed belyses i et engelsksproget tekstmateriale. Det er vigtigt, at eleven forstår dette, da man ellers kan komme i den situation, at eleven lægger væsentlige dele af besvarelsen uden for fagets område.

Når engelsk indgår i et studieområdeprojekt, skal der anvendes engelsksproget kildemateriale, jf. læreplanen for Studieområdet afsnit 4.2.1: "I studieområdeprojekter, hvori der indgår fremmedsprog, skal en del af de anvendte materialer være på dette eller disse sprog." De engelsksprogede kilder skal have et omfang og en tyngde i opgaven, der muliggør en evaluering i forhold til de engelskfaglige mål. Kilderne kan være fiktive tekster, fx noveller eller romanuddrag, der belyser en bestemt problemstilling, og det kan være ikke-fiktive-tekster, der giver mulighed for sagprosarelateret tekstarbejde.

Der citeres relevant fra de engelsksprogede kilder, og citaterne skrives på engelsk. Citaterne kommenteres og anvendes hensigtsmæssigt i besvarelsen.

Der henvises i øvrigt til fagets side på EMU, hvor man finder supplerende materiale om engelsk i flerfagligt samspil. Ligeledes er der også udarbejdet en FAQ om SOP under studieområdet på EMU.

4 Evaluering

4.1 Løbende evaluering

Som en del af introduktionen til engelskfaget foretages en screening af eleverne for at fastlægge elevens faglige niveau. Herefter skal der foregå en løbende evaluering og selvevaluering af elevernes mundtlige og skriftlige færdigheder.

Evalueringen skal være fremadrettet. Det betyder, at der skal gives forslag til, hvordan den enkelte elev gradvist bliver i stand til at udvikle sine faglige kompetencer og dermed opfylde de faglige mål. Ved opstart af nyt emne kan det være hensigtsmæssigt, at eleven skriftligt udtrykker sin for forståelse, viden samt relevant ordforråd inden for emnet, således at eleven selv kan evaluere sin progression ved afslutningen af emnet. De faglige mål for emnet er hele tiden tydelige og kan måles enten skriftligt eller mundtligt.

Ved tilrettelæggelsen af screeninger eller test vil det være hensigtsmæssigt at fokusere på, at de fem kommunikative færdigheder lytteforståelse, samtalefærdighed, læseforståelse, mundtlig redegørelse og skrivefærdighed evalueres undervejs i forløbet ved aktivt at integrere fx kategorierne i CEFR. Fokus i den fremadrettede evaluering forskydes fra systematisk fejlfinding til diagnosticering af særlige indsatsområder hos den enkelte elev, således at eleven ikke skal koncentrere sig om alt på én gang, men derimod lære i små overskuelige bidder.

I forbindelse med både mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed kan læreren give differentieret feedback, således at nogle elever får kommentarer til alle fejl, mens andre får respons efter forskelligt fokus. Det er vigtigt at påpege fremskridt inden for de valgte fokusområder og give positiv kritik der, hvor eleven klarer de sproglige og indholdsmæssige udfordringer. Det anbefales at inddrage eleverne aktivt i feedbackprocessen gennem fx peer-to-peer review.

4.2 Prøveform

4.2.1 Den skriftlige prøve

Prøven er på 5 timer med en række delopgaver, der tilsammen tester eksaminandens opfyldelse af de faglige mål. Eksempler på vejledende opgave og tidligere prøvesæt kan som nævnt downloades fra prøvebanken.dk. Der henvises i øvrigt til 'Læreren Hæfte' og 'FAQ om skriftlig eksamen' på EMU for detaljering af opgavens indhold og bedømmelse af opgavebesvarelser generelt.

4.2.2 Den mundtlige prøve

"Prøven tager udgangspunkt i et ukendt, ubearbejdet prøvemateriale, der er tematisk tilknyttet et studeret emne."

Der er ikke tale om, at samtlige emner fra undervisningen skal være repræsenteret i det ukendte prøvemateriale. Det afgørende er, at det ukendte prøvemateriale dækker de faglige mål og kernestoffet samlet set. Eksamenssemnerne udvælges i samråd med eleverne, og oftest anvendes emner, der er læst på andet og tredje år. Prøvespørgsmålene består af ukendt materiale, der skal præsenteres, analyseres, fortolkes og perspektiveres. Perspektiveringen skal inddrage emnet.

Det enkelte materiale skal give eleven mulighed for at demonstrere målopfyldelse i forhold til en række af de faglige mål og ikke kun enkelte mål. Det kan derfor være en god idé at lade flere tekster og tekstformater indgå i det enkelte prøvespørgsmål, således at emnet peges i flere retninger. For eksempel

kunne man lade en sagprosatext om USA's immigration policy supplere af eksempelvis et digt eller alternativt et videoklip med et nyhedsindslag om emnet.

Omfanget af tekstmateriale og filmklip er nævnt i læreplanen og skal overholdes. For A-niveau er det samlede omfang tre til fire normalsider eller ni til 12 minutters afspillet tekst eller en kombination. Omfanget skal tage hensyn til materialets sværhedsgrad, og derfor kan mindre afvigelse forekomme. En normalside består af 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum). 30 linjer poesi eller drama gør det ud for en normalside, og for elektronisk materiale udgør tre minutter en normalside. Eventuelt billedmateriale indregnes ikke i tekstmaterialets omfang og indgår ikke som en del af instruksen.

Elektronisk eksamensmateriale, f.eks. film eller lyd, skal have så meget autentisk verbalt sprog, at eksaminanden kan prøves i relevante faglige mål på samme vis som ved skrevet eksamensmateriale. Ved særligt vanskelig elektronisk tekst (f.eks. komplekst sprog) kan transskriberingen undtagelsesvis vedlægges eksamensspørgsmålet.

Det ukendte prøvemateriale følges af "korte instrukser på engelsk, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne". Det er vigtigt, at spørgsmål til det ukendte tekstmateriale giver god plads til elevens selvstændige analyser og vurderinger. Der udformes en forside til tekstmaterialet, hvoraf emne, tekstoplysninger og instruksen fremgår. Følgende oplysninger skal være tilgængelige for eleven: Emne, tekstens titel samt forfatter, genre, årstal samt hvorvidt teksten er forkortet foruden selve anvisningen på, hvordan der skal arbejdes med teksten i forberedelsen. Forsiden forsynes desuden med de mundtlige bedømmelseskriterier (se 4.3 i Læreplanen).

Tabel 1 Eksempler på instrukser til det ukendte tekstmateriale

	Fiction	Non-fiction
Eksempler	• Give a brief presentation/summary of the short story • Analyse/interpret... • Discuss relevant issues presented in the text • Relate the text to material studied in class	• Give a brief presentation/summary of the article/opinion article/speech/interview, etc. • Analyse... • Discuss relevant issues presented in the text • Relate the text to material studied in class

Generelt skal prøvematerialet og de stillede spørgsmål have en bredde, der svarer til bredden i undervisningsbeskrivelsen. Det anbefales, at man løbende gennem undervisningen lægger paralleltekster til side, som kan anvendes som dele af det ukendte prøvemateriale. Ved udmåling af materialets omfang gælder, at eksaminator skal tage højde for "materialets sværhedsgrad". Svært tekstmateriale holdes således nærmere ca. tre normalsider, let materiale kan fylde ca. fire normalsider. Ved tvivl kan man vurdere, hvor lang tid det ville tage gennemsnitseleven at læse og forstå materialet og justere/beskære det ukendte tekstmateriales længde i henhold til dette.

Ifølge Eksamensbekendtgørelsen skal det samlede prøvemateriale foreligge fra starten af prøven, dvs. alle trækningsmuligheder skal være til stede ved eksaminationens påbegyndelse første dag – og altså også, hvis eksaminationen strækker sig over flere dage. Hvert enkelt eksamensspørgsmål kan gå igen tre gange og sidste elev skal have mindst fire mulige valg. Prøvematerialet og undervisningsbeskrivelsen skal være censor i hænde senest fem arbejdsdage før prøvens afholdelse. Prøvespørgsmål kan fremsendes pr. mail under forudsætning af, at de scannede filer er læselige, også når de er printet ud.

Eksaminanden tildeles ved lodtrækning et ukendt tekstmateriale. Eksaminator og censor forestår lodtrækningen af det tekstmateriale, som udleveres. Skolens ledelse eller en repræsentant herfor kan evt. erstatte censor ved trækning af spørgsmål.

Der gives 60 minutters forberedelse. Eksaminationens varighed er ca. 30 minutter inkl. votering. Eksaminationen tager udgangspunkt i elevens præsentation af det ukendte tekstmateriale (ca. 8 minutter) og former sig efterfølgende som en samtale mellem eksaminand og eksaminator, men censor kan inddrages. Under eksaminationen må eleven gerne støtte sig til sine notater. Det er vigtigt at pointere, at fokus primært er på eksaminandens behandling af det ukendte tekstmateriale. Eksaminationen er ikke en overhøring i, hvor meget eksaminanden evt. kan huske om læste kernetekster, men eksaminanden skal sørge for perspektivering i form af "inddragelse af de studerede emner".

For censors rolle generelt henvises til Eksamensbekendtgørelsen. Yderligere detaljering af det mundtlige eksamensformat findes i "FAQ om mundtlig eksamen" på fagets side på EMU.dk.

4.2.3 Tilladte hjælpemidler

Regler vedrørende eksaminandernes brug af internettet for at tilgå tilladte hjælpemidler ved prøverne fremgår af § 6 i "Bekendtgørelse om visse regler om prøver og eksamen i de gymnasiale uddannelser". I [vejledningen](#) til denne bekendtgørelse er der givet eksempler på, hvilke hjælpemidler der må, og hvilke der ikke må tilgås via internettet.

Der er som udgangspunkt ikke adgang til internettet som fagligt hjælpemiddel ved prøverne, jf. Bekendtgørelse om visse regler om prøver og eksamen i de gymnasiale uddannelser, BEK nr. 1276 af 27/11/2017.

Dog vil det være tilladt for eksaminanderne at bruge digitale undervisningsmaterialer og hjælpemidler som fx online ordbøger eller e- og i-bøger, der på institutionens foranledning er blevet "anvendt i undervisningen, og som fremgår af undervisningsbeskrivelsen og ikke kan opbevares lokalt", dvs. ikke kan opbevares på eksaminandens egen computer.

Det er ikke tilladt at benytte netadgangen til at tilgå interaktive programmer (fx Grammarly, Google Translate, verbebjere, leksika).

Det er således ikke eksaminanden, men skolen, der inden for de givne rammer beslutter, hvilket undervisningsmateriale der ved den enkelte prøve er netadgang til, og dette materiale skal fremgå af undervisningsbeskrivelsen.

Kravet om, at det digitale undervisningsmateriale skal fremgå eksplicit af undervisningsbeskrivelsen, sikrer, at der er klart for eksaminanderne, hvad det er tilladt at benytte under prøven.

4.3 Undervisningsbeskrivelsen

Det fremgår af Eksamensbekendtgørelsen, at hver lærer ved afslutningen af et skoleår skal udarbejde en skriftlig undervisningsbeskrivelse. Undervisningsbeskrivelsen dokumenterer, at undervisningen har været tilrettelagt i overensstemmelse med læreplanen. Undervisningsbeskrivelsens hovedformål er at sikre, at eleverne har den nødvendige information vedr. eksamen, og at censor kan forberede sig til at varetage sit hverv som censor. Med henblik herpå udfyldes en undervisningsbeskrivelse, hvis hovedformål er at beskrive de temaer, som det samlede undervisningsforløb har været organiseret i. Der er ikke centralt fastlagte formkrav til undervisningsbeskrivelser. Det er således muligt at anvende de forskellige studieadministrative systemer til at udfærdige undervisningsbeskrivelser, eller der kan anvendes lokalt udformede skabeloner. Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har udarbejdet en vejledende [skabelon](#), som evt. kan anvendes.

En undervisningsbeskrivelse skal indeholde:

1. En samlet oversigt over de gennemgåede forløb i faget.
2. Et kort resumé af forløbets indhold og fokus, herunder hvilke centrale problemstillinger, der har været arbejdet med.
3. Angivelse af, hvilke faglige mål og hvilket kernestof i henhold til læreplanen der har været centrale i forløbet.
4. Det gennemgåede materiale fordelt på kernestof og supplerende stof, herunder omfang.
5. Undervisningens tilrettelæggelse i henhold til læreplanens krav om arbejdsformer.

Det er vigtigt, at det indholdsmæssige og tematiske fokus for hvert forløb beskrives fyldestgørende, herunder perspektiveringens temaer. Emnets titel og anvendte tekster kan ikke gøre det ud for en sådan beskrivelse. Beskrivelsen kan med fordel være kort, men skal kunne sætte en udenforstående ind i det overordnede indholdsmæssige og tematiske fokus i de enkelte forløb.

Vejledningen til undervisningsbeskrivelser kan findes [her](#).

4.4 Særligt vedrørende engelsk B på merkantil-eux

Engelsk B på merkantil-eux knytter an til den konkrete elevgruppes erhvervsuddannelser, herunder at opgaver, projekter m.v. i rimeligt omfang giver mulighed for at inddrage viden, begreber og indhold fra den enkelte elevs erhvervsuddannelse. Dette betyder bl.a., at faget i højere grad optræder i en helhedsorienteret og praksisnær sammenhæng, og at faget ligeledes optræder som en del af erhvervsområdet.

Kernestoffet vil typisk blive tonet i forhold til uddannelsens opbygning og det valgte speciale. Disse forhold skal censorer fra hhx være særligt opmærksomme på ved bedømmelsen af elever på eux. Der gøres samtidig opmærksom på, at eleverne på eux i ligeså høj grad som på hhx skal honorere de faglige mål, og dermed leve op til det faglige niveau i fagets læreplan.

Der er udarbejdet en særlig vejledning til engelsk B på merkantil-eux, som kan findes på [Børne- og Undervisningsministeriets hjemmeside \(link\)](#).

4.5 Bedømmelseskriterier

I bilag 2 og 3 herunder er givet eksempler på, hvordan konkrete skriftlige og mundtlige elevpræstationer kan beskrives i forhold til karakterskalaen. Der er udelukkende tale om eksempler, der ikke på nogen måde kan siges at være udtømmende for, hvordan den konkrete karakter kan opnås og det er væsentligt at pointere, at der er tale om en helhedsbedømmelse, hvor alle ovennævnte kriterier skal tages i brug.

Vær opmærksom på de særlige retteark, som skriftlige censorer benytter ved bedømmelse af skriftlige eksamensbesvarelser. Disse kan downloades fra www.uvm.dk og er en god rettesnor for de fokuspunkter, der er nødvendige at inddrage i en helhedsbedømmelse af en skriftlig besvarelse.

5 Bilag 1: Fagets indplacering i CEFR

Indplacering af faglige mål for sprogfærdighed for engelsk A i den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog

	Læreplan engelsk A	Den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog, niveau C1
Lytte	"forstå forholdsvis komplekse mundtlige engelske tekster og samtaler af en vis længde om almene og faglige emner fra forskellige regioner og i forskellige stillejer"	forstå en bred vifte af krævende, længere tekster, og kan opfatte underforstået betydning
Tale	"udtrykke sig flydende og spontant med formidlingsbevidsthed i præsentation, samtale og diskussion på nuanceret og velstruktureret mundtligt engelsk om en bred vifte af almene og faglige emner med høj grad af grammatisk korrekthed og med evne til selvkorrektur"	udtrykke sig flydende og spontant uden alt for tydeligt at lede efter et udtryk. Kan anvende sproget fleksibelt og virkningsfuldt til sociale, uddannelsesmæssige og faglige formål
Læse	"læse og forstå lange og komplekse tekster på engelsk i forskellige genrer og stillejer inden for almene og faglige områder fra engelsksprogede regioner, samt tekster fra andre fag end engelsk"	forstå en bred vifte af krævende, længere tekster, og kan opfatte underforstået betydning
Skrive	"skrive længere, nuancerede og velstrukturerede tekster på engelsk om komplekse emner med høj grad af grammatisk korrekthed, beherskelse af skriftsproglige normer samt formidlingsbevidsthed"	producere en klar, velstruktureret og detaljeret tekst om komplekse emner, herunder udvise kontrol over brugen af strukturelle mønstre, forbinde og sammenhængsskabende sproglige midler.

6 Bilag 2: Oversigt over karakterskalaen

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
12	Fremragende	Karakteren 12 gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler.
7	God	Karakteren 7 gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.
02	Tilstrækkelig	Karakteren 02 gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål.

7 Bilag 3: Karakterbeskrivelser

Karakter	Skriftlig prøve	Mundtlig prøve
12 Fremragende	Elevens tekst er flydende og vel-struktureret. Indholdet viser en præcis forståelse af tekstmaterialet, en sikker metodik i opgaveløsningen og en nuanceret emnebehandling, der omfatter redegørelse, analyse, vurdering og perspektivering med inddragelse af relevant faglig viden. Eleven har en sikker sprogbeherskelse med kun ubetydelige fejl og en sikker viden om grammatik. Det faglige og almene ordforråd er varieret og nuanceret.	Elevens præsentation og samtale viser fluency, stor variation i fagligt og alment ordforråd og syntaks og sikker sprogbeherskelse med kun uvæsentlige mangler. Eleven har en præcis tekstforståelse og kan systematisere, analysere og perspektivere tekstmaterialet med brug af relevant faglig viden og sikkert placere det i en større sammenhæng. Eleven kan ubesværet formulere egne synspunkter og argumentere herfor.
7 God	Elevens tekst er struktureret og sammenhængende. Indholdet viser overvejende god forståelse af tekstmaterialet, nogen metodik i opgaveløsningen og en god emnebehandling med nogen inddragelse af relevant faglig viden. Eleven har en god sprogbeherskelse med en del fejl og overvejende sikker viden om grammatik. Det faglige og almene ordforråd er overvejende varieret og nuanceret.	Elevens præsentation og samtale viser fluency, et godt fagligt og alment ordforråd og syntaks. Sprogbeherskelse er overvejende sikker men ikke fejlfri. Eleven har en god tekstforståelse og kan overvejende systematisere, analysere og perspektivere tekstmaterialet med brug af faglig viden og placere det i en større sammenhæng. Eleven kan formulere egne synspunkter og argumentere herfor.
02 Tilstrækkelig	Elevens tekst er noget usammenhængende men forståelig. Indholdet viser, at tekstmateriale og emne er forstået, men der er metodiske mangler og klare begrænsninger i emnebehandlingen. Faglig viden anvendes kun i begrænset omfang. Sprogbeherskelsen viser usikkerhed. Der optræder mange fejl, hvoraf enkelte er meningsforstyrrende. Ordforrådet er begrænset og mangler variation. Elevens viden om grammatik er usikker.	Elevens præsentation og deltagelse i samtale er noget usammenhængende men dog forståelig. Det faglige og almene ordforråd er begrænset. Sprogbeherskelsen er usikker og der er mange fejl. Eleven kan redegøre for indhold og synspunkter i tekstmaterialet men er usikker, når det drejer sig om at systematisere, analysere og perspektivere tekstmaterialet med brug af faglig viden og placere det i en større sammenhæng. Eleven har besvær med at formulere egne synspunkter og argumentere herfor.



**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET